

**PLASTİK SANATLAR ALANINDA
SERAMİK VE CAM ÜZERİNE
YAKLAŞIMLAR
10**

EDİTÖRLER

Doç. Hüseyin ÖZÇELİK
Prof. Dr. Fahrettin GEÇEN

© Copyright 2025

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN	Ön Kapak Resmi
978-625-375-392-4	Prof. Kaan CANDURAN
Kitap Adı	Arka Kapak Resmi
Plastik Sanatlar Alanında Seramik ve Cam Üzerine Yaklaşımlar 10	Öğr. Gör. Ümit PARSIL
Editörler	Yayıncı Sertifika No
Hüseyin ÖZÇELİK ORCID iD: 0000-0002-5620-661X Fahrettin GEÇEN ORCID iD: 0000-0002-0787-7505	47518
Yayın Koordinatörü	Baskı ve Cilt
Yasin DİLMEN	Vadi Matbaacılık
Sayfa ve Kapak Tasarımı	Bisac Code
Akademisyen Dizgi Ünitesi	ART000000
	DOI
	10.37609/akya.3575

Kütüphane Kimlik Kartı

Plastik Sanatlar Alanında Seramik ve Cam Üzerine Yaklaşımlar 10 / ed. Hüseyin Özçelik, Fahrettin Geçen.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2025.
184 s. : resim. ; 160x235 mm.
Kaynakça var.
ISBN 9786253753924

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

İÇİNDEKİLER

- BÖLÜM 1** Nasca Medeniyetinde Seramik Müzik Aletleri 1
Oğuz BOZDEMİR
- BÖLÜM 2** Çömlekçi Çarkında Geliştirilen Form ve Dokuların
Endüstriyel Sofra Seramiklerine Uyarlanması 19
Ceyda SIKI
Aysun ERZİNCAN
- BÖLÜM 3** Seramik Sanatında Biçim ve İçerik Üzerine 35
Ufuk Tolga SAVAŞ
- BÖLÜM 4** Gelenek ve Bellek: Sıraltı Fırça Dekorunun
Kültürel Tarihi ve Çağdaş Sanat Pratiklerinde Kullanımı 51
Koza KURT KIRTAY
- BÖLÜM 5** Çağdaş Seramik Sanatında Postmodern İfade
Olarak Parodi Yöntemi: Robert Arneson Örneği 71
Nagihan GÜMÜŞ AKMAN
- BÖLÜM 6** Çamur Tornada Doku Oluşturma Yöntemleri..... 87
Şafak Çetin ÖZKAN
- BÖLÜM 7** Seramik Sırüstü Dekor Tekniğinde
Ilona Romule Örneği 105
Gökçe UYSAL BAŞER
- BÖLÜM 8** Modern Türk Seramik Sanatında
“Anadolu” Etkisinin Kronolojik İzi..... 125
Niyazi DEĞİRMENCI

BÖLÜM 9 Endüstriyel Seramik Karolardan Sanat Formlarına..... 145

Melisa ENGİNERİ

BÖLÜM 10 Uluslararası Seramik Festivali ve Figüratif

Seramik Heykel Pişirim Performansı..... 165

Kaan CANDURAN

A. Baha ÖRKEN

YAZARLAR

**Arş. Gör. Dr. Nagihan GÜMÜŞ
AKMAN**

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi Güzel Sanatlar
Fakültesi Seramik ve Cam Bölümü,*

Dr. Öğr. Üyesi Gökçe UYSAL BAŞER
*Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
Seramik Bölümü*

Dr. Öğr. Üyesi Oğuz BOZDEMİR
*Çankırı Karatekin Üniversitesi Çerkeş
Meslek Yüksekokulu, Endüstriyel Cam ve
Seramik Programı*

Prof. Kaan CANDURAN
*Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar
Fakültesi Seramik ve Cam Bölümü*

Arş. Gör. Niyazi DEĞİRMENCİ
*Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar
Fakültesi, Seramik Anasanat Dalı*

Arş. Gör. Dr. Melisa ENGİNERİ
*Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar
Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü*

Aysun ERZİNCAN
*Tasarım ve Baskı Teknikleri Müdürü,
Keremika Tasarım Merkezi*

Dr. Öğr. Üyesi Koza KURT KIRTAY
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Prof. Ufuk Tolga SAVAŞ
*Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar
Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü*

Ceyda SIKI
*Uşak Üniversitesi Deri, Tekstil ve Seramik
Tasarım Uygulama ve Araştırma Merkezi*

Öğr. Gör. Dr. A. Baha ÖRKEN
*Afyon Kocatepe Üniversitesi Güzel Sanatlar
Fakültesi Seramik Bölümü*

Dr. Öğr. Üyesi Şafak Çetin ÖZKAN
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

"Katkılarından dolayı Öğr. Gör. Ümit PARSIL'a teşekkür ederiz"

BÖLÜM 1

Nasca Medeniyetinde Seramik Müzik Aletleri

Oğuz BOZDEMİR¹

Giriş

Tarihsel süreçte seramik, insanların hayatlarını kolaylaştıran ve temel gereksinimlerin karşılanmasında kullanılan değerli bir malzeme olmuştur. Yeme ve içme gibi en temel gereksinimler, kil kullanılarak şekillendirilen ürünler sayesinde karşılanmıştır. Günlük yaşamın vazgeçilmez nesnelere olan seramik ürünlerin tercih edilmesinin en önemli nedeni, dayanıklı olmasıdır. Bu malzeme, her ne şekilde insan hayatına girmiş olursa olsun, zamanla temel ihtiyaçların karşılanmasının ötesine geçmiş; sonsuz çeşitlilikte varyasyonlarla üretilerek sanatsal nitelikler kazanmış ve kullanım alanlarını genişletmiştir. Gündelik hayatın ayrılmaz bir parçası haline gelen seramik ürünler, kap ihtiyacını karşılayan basit nesnelere elit sınıfa özel olarak tasarlanan değerli eşyalara ve dini niteliklere sahip kutsal nesnelere kadar çeşitli kullanım alanlarına sahip olmuştur. Başlangıçta kap ihtiyacını karşılamak ve yemek pişirmek için kullanılan seramik ocak ve fırınlarda dayanıklılığı sağlamak amacıyla tercih edilen kil malzeme; taşımacılıkta kullanılan konteyner kaplardan, yapı malzemesi olarak kullanılan tuğla ve kiremitlere, dini alanlarda yer bulan ritüel ve sunu kaplarına kadar geniş kullanım alanına sahip olmuştur. Aradan geçen zamana, teknolojinin gelişerek yeni imkanlar sunmasına ve seramik yerine alternatif olarak metal ve plastik gibi ürünlerin kullanılmaya başlanmasına rağmen, seramik hala insan hayatında önemli bir yer işgal etmekte ve birçok alanda kullanılmaktadır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi Çerkeş Meslek Yüksekokulu, Endüstriyel Cam ve Seramik Programı bozdemiroguz@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-1995-060X

yapısını ve inanç sistemlerini de yansıtmaktadır. Müzik aletlerinin detaylı işçiliği, sanatsal zenginlik taşıyan üslubu ve dekoratif unsurları, bu antik toplumun seramik el işçiliğinde ne kadar ustalaştığını kanıtlamaktadır. Ayrıca, bu medeniyete ait seramik objeler, topluluğun sosyokültürel yapısı ve dini yaşamı hakkında detaylı bilgiler sunması açısından da önem taşımaktadır. Bu eski medeniyette kullanılan seramik müzik aletlerinin incelenmesi, yalnızca bu medeniyet hakkında bilgi kaynağı olmakla kalmamakta, aynı zamanda antik dönemde farklı medeniyetler arasında din, kültür, sanat ve müzik kavramlarının nasıl bir ilişki içinde olduğunu anlamaya da olanak tanımaktadır.

Nasca toplumunda müzik, doğaüstü güçlerle iletişim kurmanın bir aracı, toplumsal bütünleşmeyi sağlayan bir unsur ve ritüel atmosferinin ayrılmaz bir parçası olarak görülmüştür. Bu yönüyle, toplumdaki bireyler arasında birleştirici rol üstlenmiş ve ritüel uygulamaları sırasında ruhani atmosferin oluşmasına katkıda bulunmuştur. Günümüzde bu enstrümanlar, bu uygarlığın sanatsal ve dini uygulamalardaki gelişmişliğini yansıtan önemli bir kültürel miras ögesi olarak değerlendirilmektedir. Sonuç olarak, bu çalışma, Nasca toplumunun köklü kültürel mirasının daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmakta ve sanatsal birikimin dini pratiklerle harmanlandığı ender örneklerden biri olarak öne çıkmaktadır.

Kaynakça

- Beresford-Jones D, Arce TS, Whaley OQ, et al. The role of *Prosopis* in ecological and landscape change in the Samaca Basin, Lower Ica Valley, South Coast Peru from the Early Horizon to the Late Intermediate Period. *Latin American Antiquity*, 20(2), 303-332. <https://doi.org/10.1017/s1045663500002650>
- Carmichael P. (1998). *Nasca mortuary customs: Death and ancient society on the South Coast of Peru* (Doktora Tezi). University of Calgary.
- Carmichael P. H. Nasca pottery production: Retrospect and prospect. *Ñawpa Pacha*, 40(2), 133-161. <https://doi.org/10.1080/00776297.2020.1732590>
- Devroop, K. The social-emotional impact of instrumental music performance on economically disadvantaged south african students. *Music Education Research*, 14(4), 407-416. <https://doi.org/10.1080/14613808.2012.685456>
- Gayton A. H., Kroeber A. L. The Uhle pottery collections from Nazca. *University of California Publications in American Archaeology and Ethnology*, 24(1), 1-46. Berkeley: University of California Press.
- Gruszczyska-Ziółkowska A. Masculine musical instruments in the Andean culture. In: Hickmann E, Eichmann R (Eds.), *The Archaeology of Early Sound: Origin and Organization. Studien zur Musikarchäologie IV* (pp. 253–260). Rahden/Westf: Verlag Marie Leidorf GmbH.
- Kellner C. M., Schoeninger M. J. Wari's imperial influence on local Nasca diet: The stable isotope evidence. *Journal of Anthropological Archaeology*, 27(2), 226-243. <https://doi.org/10.1016/j.jaa.2007.12.003>

- Lu F, Sornyai P. Exploring organology and learning techniques of Dongxiao Chinese folk musical instruments in Shandong Province. *IJSASR*, 4(2), 53-66. <https://doi.org/10.60027/ij-sasr.2024.3751>
- Orefici G, Masini N, & Lasaponara R. Thirty years of investigations in Nasca: From Proyecto Nasca to the ITACA mission. In: Gruszczyska-Ziółkowska A (Ed.), *The Ancient Nasca World* (pp. 1-20). https://doi.org/10.1007/978-3-319-47052-8_1
- Proulx D. A. Ritual uses of trophy heads in ancient Nasca society. In: *Ritual Sacrifice in Ancient Peru* (pp. 119-136). <https://doi.org/10.7560/708938-007>
- Proulx D. A. (2007). *The Nasca Culture: An introduction*.
- Roulston K, Jutras P. J., & Kim S. J. Adult perspectives of learning musical instruments. *International Journal of Music Education*, 33(3), 325-335. <https://doi.org/10.1177/0255761415584291>
- Silverman H. (2002). *Ancient Nasca settlement and society*. United States of America: University of Iowa Press.
- Tapete D, Cigna F, Masini N, & Lasaponara, R. Prospection and monitoring of the archaeological heritage of Nasca, Peru, with Envisat ASAR. *Archaeological Prospection*, 20(2), 133-147. <https://doi.org/10.1002/arp.1449>
- Tierney M. Beyond the San Pedro Cactus: Ancient Nasca shamanism in polychrome ceramics. *Middle Atlantic Review of Latin American Studies*, 6(2), 1-28. <https://doi.org/10.23870/mar-las.405>
- Townsend, R.F. Deciphering the Nazca world: ceramic Images from ancient Peru. *Art Institute of Chicago Museum Studies*, 11, 116-139.
- Vaughn K. J., Neff H. Moving beyond iconography: Neutron activation analysis of ceramics from Marcaya, Peru, an early Nasca domestic site. *Journal of Field Archaeology*, 27(1), 75. <https://doi.org/10.2307/530653>
- Vaughn K. J., Conlee C. A., Neff H, & Schreiber, K. Ceramic production in ancient Nasca: Provenance analysis of pottery from the Early Nasca and Tiza cultures through INAA. *Journal of Archaeological Science*, 33(5), 681-689. <https://doi.org/10.1016/j.jas.2005.10.002>
- Vaughn, K. J., Conlee, C. A., Whalen, V. H., & Gijseghem, H. V. Plazas and communal space in Nasca: Changing patterns of public ritual through the Formative and Early Intermediate Periods (800 B.C.– A.D. 650) on the South Coast of Peru. *Nawpa Pacha*, 36(2), 111-138. <https://doi.org/10.1080/00776297.2016.1239800>
- Vaughn, K. J., Grados, M. L., Eerkens, J. W., & Edwards, M. J. Hematite mining in the ancient Americas: Mina Primavera, a 2,000-year-old Peruvian mine. *JOM*, 59(12), 16-20. <https://doi.org/10.1007/s11837-007-0145-x>

Görsel Kaynakça

- Art Institute of Chicago (2025). *Beaker with molded horizontal bands, depicting a masked ritual performer*. (08.02.2025 tarihinde <https://www.artic.edu/artworks/91283/beaker-with-molded-horizontal-bands-depicting-a-masked-ritual-performer> adresinden ulaşılmıştır).
- Art Institute of Chicago (2025). *Small hemispherical bowl or cover depicting a masked performer*. (08.02.2025 tarihinde <https://www.artic.edu/artworks/90886/small-hemispherical-bowl-or-cover-depicting-a-masked-performer> adresinden ulaşılmıştır).
- Art Institute of Chicago (2025). *Handeled jar depicting costumed ritual performer with weapons*. (08.02.2025 tarihinde <https://www.artic.edu/artworks/109289/handeled-jar-depicting-costumed-ritual-performer-with-weapons> adresinden ulaşılmıştır).
- Art Institute of Chicago (2025). *Beaker depicting a male figure with body stretched and abstract motifs*. (08.02.2025 tarihinde <https://www.artic.edu/artworks/91284/beaker-depicting-a-male-figure-with-body-stretched-and-abstract-motifs> adresinden ulaşılmıştır).
- Museo Larco (2025). *Tambor Nasca*. (08.02.2025 tarihinde <https://coleccion.museolarco.org/detail/14797> adresinden ulaşılmıştır).

- The Metropolitan Museum of Art (2025). *Bottle, drum*. (08.02.2025 tarihinde <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/309728> adresinden ulaşılmıştır).
- Museo Larco (2025). *Antara Nasca*. (08.02.2025 tarihinde <https://coleccion.museolarco.org/detal/41548> adresinden ulaşılmıştır).
- Art Institute of Chicago (2025). *Whistle in the Form of a Bird*. (08.02.2025 tarihinde <https://www.artic.edu/artworks/91710/whistle-in-the-form-of-a-bird> adresinden ulaşılmıştır).
- Art Institute of Chicago (2025). *Ocarina*. (08.02.2025 tarihinde <https://www.artic.edu/artworks/86146/ocarina> adresinden ulaşılmıştır).
- Art Institute of Chicago (2025). *Whistle in the Form of a Standing Figure*. (08.02.2025 tarihinde <https://www.artic.edu/artworks/86147/whistle-in-the-form-of-a-standing-figure> adresinden ulaşılmıştır).
- The Metropolitan Museum of Art (2025). *Spout-and-bridge bottle with feline face*. (08.02.2025 tarihinde <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/308363> adresinden ulaşılmıştır).

BÖLÜM 2

Çömlekçi Çarkında Geliştirilen Form ve Dokuların Endüstriyel Sofra Seramiklerine Uyarlanması

Ceyda SIKI¹
Aysun ERZİNCAN²

Giriş

Tarih boyunca birçok farklı tip ve formlarda üretimi mümkün olan kil; seramiğin³ ana malzemesi olarak ifade edilmekte, çanak çömlek⁴ gibi insanın ihtiyaçlarına uygun şekilde biçimlendirilip farklı form ve dokular ile üretilerek önemli bir yer edinmiştir. Seramik, form ve dokular aracılığıyla estetik ve işlevselliği birleştiren bir ifade biçimi olarak insanın kendini ifade etmede kullandığı en eski uğraşlarından biri olup, seramiklerin kültürel tarihi esas olarak, sürekli bilginin mevcut olduğu en eski zanaat olan çömlekçilikle ilgilidir.

Çömlekçilik⁵, zamansız bir uğraştır ve tarih boyunca üretilmiş olan eserler ile evrensellik niteliği taşımaktadır. Bu eserlerin çekiciliği, formun özünden fırça darbelerinin akışına, yüzeyin kalitesinden taşıdığı gizli anlamlara kadar birçok unsurla şekillenmekte ve insanlığın binlerce yıllık günlük yaşamıyla olan bütün-

¹ Uşak Üniversitesi Deri, Tekstil ve Seramik Tasarım Uygulama ve Araştırma Merkezi, benceydaa@gmail.com, ORCID iD: 0000-0001-5411-1417

² Tasarım ve Baskı Teknikleri Müdürü, Keramika Tasarım Merkezi, tasarim@keramika.com.tr, ORCID iD: 0000-0002-7406-4344

³ Seramik, hammaddesi kil olup elde, kalıpta ya da çarkta biçimlendirilmiş ve fırınlanmış her tür eşyanın genel adıdır (Sözen ve Tanyeli, 2011, s. 213).

⁴ Yerleşik yaşama geçiş ile birlikte kil, ilk olarak ihtiyaç gidermeye yönelik çömlek yapımında kullanılması ile insanlık yaşantısında yer edinen ilk buluşlarından olarak nitelendirilmiştir.

⁵ Çömlekçiliğin en eski örneklerinden bazılarının Anadolu'da bulunduğu ve bu örneklerin M.Ö. 7000 civarına tarihlenen mağara yerleşimlerine ait topluluklara atfedildiği bilinmektedir (Blandino, 1997, s. 14-15). Hacılar bölgesinden çıkartılmış MÖ. 5600-5400 Neolitik Döneme ait çanak çömlek örnekleri için Bkz: The Metropolitan Museum <https://www.metmuseum.org/art/collection/search?q=Hacilar&sortBy=Relevance&pageSize=0> (2/2/2025).

Kaynakça

- Ağatekin, E. (2002). *Artistik Seramik Biçimlendirmede Doku*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Arcasoy, A., Başkırkan, H. (2020). *Seramik Teknolojisi*. Literatür Yayıncılık.
- Ball, F. C., Lovoos, J. (1965). *Making Pottery Without a Wheel Texture and Form in Clay*. Prentice Hall Press.
- Blandino, B. (1997). *Coiled Pottery Traditional and Contemporary Ways*. A&C Black Publishers Limited.
- Bormans, P. (2004). *Ceramics are More than Clay Alone*. Cambridge International Science Publishing.
- Cambridge Dictionary (t.y.). *Texture*. In Cambridge Dictionary. Erişim Adres: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english-turkish/texture> (26/01/2025).
- Cheng, Ron K. C. (2013). *Inside Rhinoceros@ 5*. Cengage Learning.
- Cooper, E. (2000). *Ten Thousand Years of Pottery*. (4. Baskı). University of Pennsylvania Press.
- DK. (2019). *Complete Pottery Techniques Design, Form, Throw, Decorate, and More with Workshops from Professional Makers*. (Ed. Jess Jos). Dorling Kindersley Publishing.
- Gündüz, E. (2022). *Seramik Sanat Formlarında Doku* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Hopper, R. (2000). *Functional Potter Form and Aesthetic in Pots of Purpose*. Book Company.
- Lee, K. (1999). *Principles of CAD/CAM Systems*. Addison Wesley Longman, Inc.
- Noll, W., Heimann, R. B. (2016). *Ancient Old World Pottery Materials, Technology, and Decoration*. Schweizerbart Science Publishers.
- Sözen M., Tanyeli, U. (2011). *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*. Remzi Kitabevi.
- TDK. (2025). *Form*. Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr> (1/2/2025).
- Yüksel, Oya Aşan. (2014). *Doku Kavramı ve Seramik Yüzeylerde Kullanımı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Görsel Kaynakça

- Çamur Tornada Form Uygulama Süreçleri (Enes Aksoy Kişisel Arşiv).
- Çömlekçi Çarkında Geliştirilen Formların Rhinoceros Programı ile Dijital Ortamda Yeniden Geliştirilmesi (Keremika Arşiv).
- Çömlekçi Çarkında Seramik Sofra Eşyası Form Geliştirme Örneği (Kişisel Arşiv).
- Çömlekçi Çarkında Seramik Sofra Eşyası Yüzey Dokusu Geliştirme Örneği (Ceyda Sıkı Kişisel Arşiv).
- Kalaçlar (t.y.). *Modelaj Kalemleri Ahşap Modelaj Seti*. Erişim Adresi: <https://www.kalaclar.com/5li-ahsap-modelaj-seti> (1/12/2024).
- Kalaçlar (t.y.). *Seramik Başlangıç Seti*. Erişim Adresi: <https://www.kalaclar.com/seramik-baslangic-seti> (1/12/2024).
- Kalaçlar (t.y.). *Torna Sistre Seti*. Erişim Adresi: <https://www.kalaclar.com/ahsap-torna-sistre-seti> (1/12/2024).
- Keremika (t.y.). *Keraart Zümrüt Organik Yemek Takımı*. Erişim Adresi: <https://www.keramikashop.com/kerart-zumrut-organik-yemek-takimi-24-parca-6-kisilik-19024-pmu8337> (14/1/2025).
- Keremika (t.y.). *Keremika Zümrüt Line Yemek Takımı*. Erişim Adresi: <https://www.keramikashop.com/zumrut-line-yemek-takimi-24-parca-6-kisilik-pmu9951> (27/12/2024).
- Refsan (t.y.). *Refsan Çömlekçi Tornası- Kaleo F18 Ayaklı*. Erişim Adresi: <https://www.refsan.com.tr/kaleo-f18-ayakli> (11/12/2024).
- Refsan (t.y.). *Refsan Çömlekçi Tornası Kaleo F37*. Erişim Adresi: <https://www.refsan.com.tr/kaleo-f37> (11/12/2024).
- Refsan (t.y.). *Refsan MiniPott Çömlekçi Tornası*. Erişim Adresi: <https://www.refsan.com.tr/refsan-minipott> (11/12/2024).

BÖLÜM 3

Seramik Sanatında Biçim ve İçerik Üzerine

Ufuk Tolga SAVAŞ¹

Giriş

İnsanoğlu var olduğu günden bugüne kadar hem doğal hem de yapay bir gerçeklik içinde var ola gelmiştir. Doğal gerçeklik, insanın dışında, kendiliğinden oluşmuş bir nitelik taşıırken, yapay gerçeklik insanın bilinçli amaçlı çabaları ile hayatını kolaylaştırmak için oluşturduğu nesnelere dünyası olarak ayırmaştırılabilir. Söz konusu bu iki gerçeklik kategorisi ve nesnelere incelenecek olursa, her şeyin bir uyum, bir denge içinde olduğu gözden kaçmayacaktır. Bu denge, nesnelere birbirleriyle olan dengesi olabileceği gibi elektriksel yüklerin dengesi, çekim güçlerinin dengesi olarak düşünülebileceği gibi biçimlerin içeriğe olan dengesi de söz konusudur.

Biçim içerik ilişkisi doğal nesnelere kendiliğinden bulunurken, insan yaratımı olan nesnelere bilinçli bir şekilde yaratılır. Bu durum özellikle endüstri ürünü nesnelere kendini belli etmekteyken sanatsal yaratımda daha farklı bir boyutta karşımıza çıkmaktadır. Bu makalede incelenecek olan ise sanatsal yaratım bağlamında ortaya çıkan biçim ve içerik ilişkisi olacak, çeşitli seramik sanatçıların yapıtları ile örneklem söz konusu olacaktır. Bunun için öncelikle biçim içerik ilişkisini kuracak bilinçten ve çalışma şekline bahsetmek gerekir.

¹ Prof., Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü, ufukt@hacettepe.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-7915-2485

Kaynakça

- KAGAN, Mossej. (2000). *Estetik ve Sanat Dersleri*, İstanbul: Metis Yayınevi Yayınları.
KOÇAK, Orhan. (1995). *İmgenin Halleri*, İstanbul:Metis Yayınları
BURNETT Roy. (2023). *İmgeler Nasıl Düşünür*, İstanbul:Metis Yayınları)
DAMASIO, Antonio. (1999). *The Feeling of What Happens: Body and Emotion in the Making of Consciousness, Amerika*: Harcourt Brace & Company.
ARNHEIM, Rudolph. (1969). *Visual Thinking*, California University Press
KOÇAK, Orhan. (1995). *İmgenin Halleri*, İstanbul: Metis Yayınları

Görsel Kaynakça

- Görsel 1. Deniz Onur Erman, Kişisel Arşiv
Görsel 2. Deniz Onur Erman, Kişisel Arşiv
Görsel 3. Hilal Küçük, Kişisel Arşiv
Görsel 4. Kaan Canduran, Kişisel Arşiv
Görsel 5. Perihan Şan, Kişisel Arşiv

BÖLÜM 4

Gelenek ve Bellek: Sıraltı Fırça Dekorunun Kültürel Tarihi ve Çağdaş Sanat Pratiklerinde Kullanımı

Koza KURT KIRTAY¹

Giriş

Seramik, insanlık tarihinin en eski zanaat ve sanat formlarından biridir. İlk seramik üretimlerine, milattan önce yaklaşık olarak (MÖ. 7500-5000) Neolitik Çağ'da, ilk dekorlu seramiklere Kalkolitik dönemde (M.Ö. 5000-3000) rastlanır. İnsanlığın kullanım ihtiyaçlarının yanı sıra estetik ve güzeli arama anlayışıyla dekor kullanılmaya başlandığı görülür. Dekorlu seramiklerin en erken örnekleri, Hacılar bölgesinde yoğun olarak bulunan parlak perdahlı, tek renkli ve dekorlu kâse ve çanaklar olduğu bilinmektedir (Sevim, 2003: 5).

Seramikte dekor, form ve teknik kadar önemli birer unsurdur. Toplumların yaşayan bir organizma olmasına bağlı olarak tarihsel süreç içinde değişim ve gelişim gösteren seramik dekorları, birçok yöntem ve teknikle uygulanmaktadır. Birbirleriyle olan ilişkilerinin sonucu olan etkileşimlerle de farklı kültürlerde kullanılmasına neden olmuştur. Seramik dekorlarında binlerce yıl öncesinden bugüne kalmış temel teknikler kullanılmaktadır. Bu temel tekniklerin yanında, çağın getirileri ve günümüz teknolojilerinin de gelişmesiyle farklı teknikler ve materyaller ortaya çıkmıştır. Uygulama çeşitliliklerini genel olarak dört gruba ayırmak mümkündür. Bunlar, sır altı dekorları, sır içi dekorları, yaş çamur üzerine uygulanan dekorlar ve sır altı ve sır üstü hem de yaş çamur üzerine kullanılan dekorlardır (Sevim, 2003: 21- 28).

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, koza.kurtkirtay@ibu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-3210-7799

sur bir süsleme tekniği olmanın dışında sanatçısının fırçasında yaratıcı ifade aracı olarak kullanılmaktadır. Bu açıdan sıraltı fırça dekorları, geleneksel bir teknik olarak başka bir işleyle var olmaktadır. Dekorun oluşum süreçlerinde kullanım olanakları üretim pratiklerinde şekil değiştirir. Günümüz sanatının kavramsal bir parçası haline gelmiş olduğu görülür. Geleneksel motiflerin yer almadığı formlarda, yalnızca tekniğin kullanılmasıyla bile izleyici tarafından algılanan kültürel geçmiş ve bugün arasında bir diyalog yaratır. Yeniden yorumlanan sıraltı fırça dekorları, yalnızca bir zanaat tekniği olarak değil, kavramsal bir sanat formu olarak da değerlendirmektedir. Çağdaş sanat pratiklerinde yeniden ele alınmasıyla, bir anlatım aracı olarak olanak sunar. Böylece geçmiş ve gelecek arasında bir bağ kuran teknik, kültürel mirasın günümüz sanat pratiklerinde kullanılmasıyla geleceğin kültür belleğinde yer edinmiş olacaktır.

Kaynakça

- Ağatekin, E. (2018). Çağdaş Seramik Sanatında Mavi Beyaz Tabaklar, *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, Sayı: 7, No: 48, s. 920.
- Arlı, Demirsar. Belgin. (2007). Kütahya Çiniciliği, Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- Bilgi, Hülya. (2005). Kütahya Çini ve Seramikleri, Suna ve İnan Kıraç Vakfı Koleksiyonu, Pera Müzesi Yayını, İstanbul.
- Carswell, John. (1991), Çin Seramikleri Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonu, Vehbi Koç Vakfı-Sadberk Hanım Müzesi Yayınları, İstanbul.
- Gedük, Serkan. (2018). Çin sanatının vazgeçilmez ekolü: Mavi-beyaz porselenler, *Yemek ve Kültür Dergisi*, Sayı 52, Çiya Yayınları, İstanbul, s. 107.
- Gürhan, Gök. Sevinç. (2007) Bursa ve Edirne Eserleri Işığında Çiniler, Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- Fındık, Özkul. Nurşen. (2007). Beylikler ve Osmanlı Devri Seramik Sanatı, Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- Sevim, Sibel. Sıdıka. (2024). Seramik Dekorlar ve Uygulama Teknikleri, Nobel Akademik Yayıncılık, İstanbul.
- Turan, Bakır. Sitare. (2007). Osmanlı Sanatında Bir Zirve İznik Çini ve Seramikleri, Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- Öney, Gönül. (1989). Beylikler Devri Sanatı XIV. – XV. Yüzyıl (1300 – 1453), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Yetkin, Şerare. (1986). Anadolu'da Türk Çini Sanatının Gelişmesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- Url 1- <https://www.galerist.com.tr/tr/artists/31-elif-uras/biography/> (20.01.2025)
- Url 2- [https://www.kolekta.com.tr/sanaticilar/elif-uras/\(20.01.2025\)](https://www.kolekta.com.tr/sanaticilar/elif-uras/(20.01.2025))
- Url 3- [https://www.sanataat.com/traditional-y-kusagi-ertugrul-gungor-ve-faruk-ertekin/](https://www.sanataat.com/traditional-y-kusagi-ertugrul-gungor-ve-faruk-ertekin/(20.01.2025)) (20.01.2025)
- Url 4- [https://argnotlar.com/geleneksel-modern-biraz-da-kuir-ertugrul-gungor-faruk-ertekin/](https://argnotlar.com/geleneksel-modern-biraz-da-kuir-ertugrul-gungor-faruk-ertekin/(20.01.2025)) (20.01.2025)

Görsel Kaynakça

- Görsel 1- Ersoy Yılmaz Kişisel Arşiv
Görsel 2- Ersoy Yılmaz Kişisel Arşiv
Görsel 3- Ersoy Yılmaz Kişisel Arşiv
Görsel 4- Ersoy Yılmaz Kişisel Arşiv
Görsel 5- Elif Uras- Galerist Arşiv
Görsel 6- Elif Uras- Galerist Arşiv
Görsel 7- Elif Uras- Galerist Arşiv
Görsel 8- Ertuğrul Güngör ve Faruk Ertekin Kişisel Arşiv
Görsel 9- Ertuğrul Güngör ve Faruk Ertekin Kişisel Arşiv
Görsel 10- Sanem Vardar İkili, Simge Öztürk Kişisel Arşiv
Görsel 11- Cansu Sakız Kişisel Arşiv
Görsel 12- Cansu Sakız Kişisel Arşiv

BÖLÜM 5

Çağdaş Seramik Sanatında Postmodern İfade Olarak Parodi Yöntemi: Robert Arneson Örneği

Nagihan GÜMÜŞ AKMAN ¹

Giriş

Bu çalışmada parodi ve çağdaş sanat arasındaki ilişki, postmodern sanat anlayışı çerçevesinde çağdaş seramik sanatından okumalar ile ifade edilmeye çalışılmıştır. Parodi yönteminin postmodern sanatta kullanılması ortaya çıktığı edebiyat ve tiyatro disiplinlerinde benzer tekniklerle ifade edilirken ifade araçlarının değişmesi nedeniyle plastik sanatlarda farklı tekniklerle parodi yöntemi kullanılmaktadır. Literatüre bakıldığında parodi yönteminin yazınsal ve görsel sanatlardaki araştırmalarına rastlanmaktadır. Çağdaş seramik sanatıyla ilişkilendirilmesi adına görsel, plastik sanatlardaki parodi yönteminin konu edildiği çalışmalar araştırılmıştır. Çağdaş seramik sanatı alanında, postmodern sanat anlayışında parodi yöntemi özelinde Türkiye’de ayrıntılı bir çalışmanın yapılmadığı saptanmıştır. Dolayısıyla yapılan bu çalışmanın, çağdaş seramik sanatı literatürüne katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Parodi, bir metin ya da yapıtı alaycı bir şekilde taklit ederek yeni anlamlar üretmek için kullanılan metinlerarasılığı sağlayan bir yöntemdir. Parodinin postmodern bir söylem yöntemi olarak ele alındığı bu çalışmada, sanatçılar tarafından bir ifade biçimi olarak kullanılması çağdaş seramik sanatından örnekler ile ifade edilirken sanatçı ve izleyici açısından yeni açılımlar ortaya koyulması amaçlanmaktadır.

¹ Arş. Gör. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam Bölümü, nagihan.gumusakman@omu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-0568-9698

Kaynakça

- Aktulum, K. (2011). *Metinlerarasılık /Göstergelerarasılık*. Ankara: Kanguru Yayınları.
- Cebeci, O. (2008), Tarihsel Bir Perspektiften İroni Tür ve Tekniklerinin Gelişimi ve Bazı Uygulama Örnekleri, *Cogito: İroni*, 57, s.87-184.
- Demir Parlak, S. (2022). Postmodern giyim modasında parodi kavramı. *SDÜ ART-E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, 15(29), 488-506.
- Dinçer Kırca, A. (2016). Pastiş ve Seramik Yapıtlara Yansıması. *YEDİ: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, 15(Kış), 67-76.
- Erçiş, M. A. D. (2023). “Modern Sanattan Postmodern Sanata”, *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, (Issn:2630-631X) 9(74): 4321-4334. DOI: http://dx.doi.org/10.29228/sm_ryj.71604
- Fırat, T. E. (2019). Postmodern Bağlamda Parodi, İroni ve Absürd’ün Zaytung Örneğinde Yeniden Üretimine İlişkin Bir İçerik Analizi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 10(2), 426-438.
- Gürses, İ. (2013). *Transgresyon ve Anarşi: Fotoğrafta Aşırılığın Estetiği*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo, Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir.
- Hutcheon, L. (1985). *A theory of parody: The teachings of twentieth-century art forms*. University of Illinois Press. Erişim Tarihi: 30.01.2025 <https://www.cla.purdue.edu/english/theory/postmodernism/modules/hutcheonparody.html>
- Koç, O. (2015). Komik olanın peşinde: Parodi. *Türk Dili Dergisi*, Aralık 2015(745), 233-234. Erişim Tarihi:28.01.2025 <https://tdk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/12/20151227Okan%20Ko%C3%A7%20-%20Komik%20Olan%C4%B1n%20Pe%C5%9Finde%20Parodi.pdf>
- Körük, T. (2023). Bir Edward Hopper Parodisi Olarak Roy Andersson. *İletişim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 46-59.s.52 doi:10.5281/zenodo.7785227
- Onur Erman, D. (2012). Ceramics and Humour. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 51, 411-415. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.08.181>
- Özdemir, S. (2015). Alaycı Taklit İle Yeniden Yazma Arasında Bir Teknik: Parodi. *Türk Dili Dergisi*, Nisan 2015(220), 78-80. Erişim Tarihi:30.01.2025 <https://tdk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/05/20150522.pdf>
- Rose, Margaret A. (2016). *Parodi: Antik, Modern, Postmodern*. (C. Dikme, Çev.). Ankara: Hece Yayınları.
- Tatar, M. (2017). Resim sanatında parodi, pastiş ve intihal. *Sanat-Tasarım Dergisi*, 8(2017), 7-12. <https://doi.org/10.17490/Sanat.2018.15>
- Teker, Ö. E. (2012). *1980’den Günümüze Sanatta Postmodern Yönelimler Ve Çağdaş Türk Sanatına Etkileri* (Yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Türk Dil Kurumu. (2025). *Türk Dil Kurumu resmi web sitesi*. Erişim tarihi: 27 Ocak 2025. <http://www.tdk.gov.tr>
- Vardar T. Kınık M. (2021). Sanat Tarihine Geçmiş Eserlerin, Günümüz Sanatsal Tasarımlarına Etkilerinin Pastiş ve Parodi Kavramları Çerçevesinde Değerlendirilmesi, *Konya Sanat Dergisi*, 4, 17-28.

Görsel Kaynakça

- Görsel 1: Arneson, R. (1971). *Smorgi-Bob, The Chef*, Seramik . San Francisco Modern Sanat Müzesi. <https://robertarnesonarchive.org/artwork/smorgi-bob-the-chef-1971/>
- Görsel 2: Arneson, R. (1976). *George and Mona in the Baths of Coloma*, [Surlı seramik 63.5 x 152.4 x 81.28 cm], Stedelijk Müzesi Koleksiyonu. Erişim tarihi: 30.01.2025 <https://robertarnesonarchive.org/artwork/george-and-mona-1976/>

- Görsel 3: Arneson, R. (1985). *Sarcophagus* [Seramik ve boyalı metal heykel, 204.47 x 243.84 x 76.2 cm]. Shigaraki Seramik Kültürel Parkı Koleksiyonu, Japonya Erişim Tarihi:30.01.2025. Sarcophagus, 1985 - Robert Arneson Archive
- Görsel 4: Arneson, R. (1978). *Elvis* [Sırlı seramik, 119.38 x 76.2 x 48.26 cm]. Hirshhorn Müzesi ve Heykel Bahçesi Koleksiyonu, Washington, DC. Erişim Tarihi:30.01.2025 Elvis, 1978 - Robert Arneson Archive
- Görsel 5: Arneson, R. (1972). *Delta Bob* [Sırsız porselen, döküm taş, piringç, seramik; 60.96 x 33.02 x 38.1 cm]. Erişim Tarihi:30.01.2025, Delta Bob, 1972 - Robert Arneson Archive
- Görsel 6: Arneson, R. (1980). *Pablo Ruiz with Itch* [Sırlı seramik, 220.98 x 69.85 x 38.1 cm]. Nelson-Atkins Sanat Müzesi Koleksiyonu, Kansas City, MO.Erişim Tarihi: 25.01.2025 Pablo Ruiz with Itch, 1980 - Robert Arneson Archive
- Görsel 7: Görsel 7: Arneson, R. (1989). *Tongue Lashing* [Sırlı seramik, 76.2 x 40.64 x 15.24 cm]. Özel Koleksiyon. Erişim Tarihi: 24.01.2025. Tongue Catcher, 1992 - Robert Arneson Archive

BÖLÜM 6

Çamur Tornada Doku Oluşturma Yöntemleri

Şafak Çetin ÖZKAN ¹

Giriş

Üç boyutlu nesnelere sahip olduğu doku hem estetik hem de işlevsel açıdan sanat ve zanaat alanlarında önemli bir çalışma konusu oluşturur. Çamur tornasında şekillendirilen seramik çalışmaları, müdahale edilmediği takdirde çoğunlukla pürüzsüz bir yüzey sunmaktadırlar. Bu tekdüze yapıyı kırmak ve esere özgünlük katmak isteyen seramik sanatçıları ve ustalar, yüzeyde çeşitli efektler yaratmak amacıyla farklı teknikler geliştirmişlerdir. Bu üretim pratiklerinde çamur tornası aracılığı ile üretimin parçası haline gelmiş yöntemler ayrı bir yer tutmaktadır. Bu yöntemler sayesinde, torna üretimine dayalı nesnelere dokusal zenginliği hızla edinirken, izleyiciyle kurduğu etkileşimde de yeni boyutlar kazanmaktadır.

Sanat ve Tasarımda Doku

Sanat eserlerinde doku, görsel ve dokunsal deneyimi şekillendiren temel unsurlardan biridir. Bir yüzeyin sertliği, pürüzlülüğü, ya da yumuşaklığı gibi fiziksel özellikler hem eserin estetik algısını hem de verdiği hissi doğrudan etkiler. Bu özellikler, çalışmaya derinlik ve karakter kazandırmanın yanı sıra, izleyici ile daha güçlü bir bağ kurmaya yardımcı olur. Doku, yalnızca görsel bir öğe olarak değil, aynı zamanda izleyicide belirli bir duyuşsal tepki uyandıran bir araç olarak da işlev görür. Bu sayede sanatçılar, dokuyu estetik bir unsurdan öte, anlatımlarında bir araç olarak da kullanabilmektedir (Arıman, 2019).

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, safak.ozkan@ibu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-5224-8655

Doku merkezli bu dinamizm, teknik bir ‘kusur’ olarak tanımlanabilecek titreşimi, estetik bir değere dönüştürür ve her yapıtın kendine özgü olmasını sağlar. Tobikanna böylece hem tarihi kökleri hatırlatan hem de çağdaş seramik üretiminde yenilikçi bir ifade alanı açan, doku odaklı bir dekor yaklaşımı niteliği kazanır.

Sonuç

Bu çalışma çamur tornasında doku oluşturma yöntemlerinin sanatsal ifade ve estetik zenginlik yaratma açısından önemini ortaya koymaktadır. Sodyum silikat ile çatlatma, tel ile kesme, mermer etkisi yaratma ve tobikanna gibi ele alınan teknikler aracılığıyla seramik sanatının yaratıcı olanaklarını ve potansiyelini öne çıkarmaktadır. Çamurun plastik yapısının sunduğu esneklik ve torna kullanımının döngüsellığı, sanatçıların eserlerine yönleme özgü bir doku ve estetik çeşitlilik kazandırmasına olanak tanımıştır. Geleneksel yöntemlerin güncel yaklaşımlarla harmanlanması, seramik sanatında hem teknik hem de kavramsal yeniliklere kapı aralamaktadır. Bu tekniklerin uygulanması sırasında elde edilen doku çeşitliliği, form ve yüzey arasında kurulan ilişkiyi derinleştirerek hem bireysel hem de toplumsal estetik anlayışa katkı sağlamaktadır. Malzeme ile kurulan bu yaratıcı diyalog, çamur tornasının hem işlevsel bir araç hem de seramik sanatının ifade dili olarak gelişiminde kilit bir rol oynamaya devam ettiğini göstermektedir.

Kaynakça

- Gökaydın, N. (2010). *Temel Sanat Eğitimi*. İstanbul: Moss Yayınları.
- Altundağ, M. (2017). Çağdaş Seramik Sanatında Doku Ögesi. *İdil*, 6(39), s. 3257- 3269. doi:10.7816/idil-06-39-16
- Arıman, Y. (2019). Dokunun Duyumsanması. *Sanat Ve Tasarım Dergisi*, s. 414-425. doi:https://doi.org/10.20488/sanattasarim.691325
- Gök, F. (2015). *omalama işleminde kesici uç malzemesinin tirlama titreşimlerine etkisinin analizi*. Fen Bilimleri Enstitüsü, Makine Mühendisliği Ana Bilim Dalı, Konstrüksiyon ve İmalat Bilim Dalı. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=X9rVRuIJ8S55STvU3KyDQQ&no=S83rr28GnWIPhIXCB9VrXg> adresinden alındı
- Güneş, C., & Curaoğlu, F. (2023, Ocak 2). Disiplinlerarası Bir Çalışma: Mini Taşınabilir Çömlekçi Tornası Tasarım Süreci. *İnönü Üniversitesi Sanat Ve Tasarım Dergisi*, 12(26), s. 86-101. doi:https://doi.org/10.16950/iujad.1162967
- Kerim Çınar, M. S. (2018). *Temel Tasarım*. Konya: KTO Karatay Üniversitesi Yayınları.
- McKenzie, J. (2015, Ocak). Distinguishing Between Rouletting and Chattering on Ancient Mediterranean Pottery. *American Journal of Archaeology*, 119(1), s. 137-143. doi:https://doi.org/10.3764/aja.119.1.0137

Rhodes, D. L. (2000). *Pottery Form*. Pennsylvania: Krause Publications.

Uğur, A. B. (2023). Seramik Malzemenin Dili ve Kimliğin Taşıyıcısı Olarak Parmak İzi Dokusu. *Yedi*(30), s. 109-121. doi:<https://doi.org/10.17484/yedi.1187047>

Ünal, S. (2022). Tarih Öncesi Zamanların Ruhunda. *Sanat Ve Tasarım Dergisi*(29), s. 313-326.

Görsel Kaynakça

Görsel 1 Şafak Çetin Özkan. (2020). Kap. 10x22 cm, Sırın fırında hareketi ile dönüşen görsel dokulu kap. Şafak Çetin Özkan Kişisel Arşiv.

Görsel 2 Muhammet Melik Çakır. (2020). Sirk. Boyut:19x35x38cm Çamur tornasında şekillendirme. Beyaz çamur, 1000°C. Şafak Çetin Özkan Kişisel Arşiv.

Görsel 3 Şafak Çetin Özkan. (2019). Kâse. Dip alınması aşaması ile düzensiz dokunun ortaya çıktığı kap. Çap: 15 cm. Şafak Çetin Özkan Kişisel Arşiv.

Görsel 4 Edanur Sarı. (2024). Ters Yüz, Çamur Tornasında Şekillendirme, Torna sonrası yüzeye müdahale, 64x40x40 cm, 38x33x33 cm, Şafak Çetin Özkan Kişisel Arşiv.

Görsel 5 Edanur Sarı. (2023). Soyut. Çamur tornasında şekillendirme. Raku pişirimi. Boyutlar: 27 x 20 x 30 cm. Şafak Çetin Özkan Kişisel Arşiv.

Görsel 6 Şafak Çetin Özkan. (2019). Tel ile kesme tekniği kullanılarak oluşturulmuş iki seramik kap. Kap 1: Çap 15 cm, yükseklik 10 cm. Kap 2: Çap 12 cm, yükseklik 8 cm. Şafak Çetin Özkan Kişisel Arşiv.

Görsel 7 Nurbanu İlhan. (2023). Mermer tekniği kullanılarak üretilmiş kap. Boyutlar: 15 x 13 cm. Şafak Çetin Özkan Kişisel Arşiv.

Görsel 8 Mehmet Mata. (2024). Mermer tekniği kullanılarak üretilmiş ajur form. Çap: 22 cm, yükseklik: 23 cm. Şafak Çetin Özkan Kişisel Arşiv.

Görsel 9 Şafak Çetin Özkan. (2020). Tobikanna dekor tekniği kullanılarak oluşturulmuş ajur uygulanmış seramik form. Çap: 20 cm. Şafak Çetin Özkan Kişisel Arşiv.

BÖLÜM 7

Seramik Sırüstü Dekor Tekniğinde Ilona Romule Örneği

Gökçe UYSAL BAŞER ¹

Giriş

İnsan, tarih boyunca çevresine uyum sağlayabilmek için doğadan faydalanmıştır. Yazının henüz keşfedilmediği dönemlerde duvar resimleri ile iletişim kurmuş, doğada hazır halde bulunduğu kili şekillendirerek heykelcikler yapmıştır. İhtiyaçları doğrultusunda kap kacak yapımında topraktan faydalanan insan, elleri ile şekillendirdiği ürünleri doğal boyalar ile renklendirmiş, doğadaki malzemeler yardımı ile dokular oluşturmuş ve böylece seramik dekor tarihinin de başlangıcını sağlamıştır. Dekor, özellikle formun anlatımsal gücünü artırarak esere sanatsal değer katan bir tasarım unsurudur. Başlangıçta nemli çamurlar üzerine uygulanan dekorlar MÖ. 7000–7500 yılları arasında gelişim göstermiştir. Daha sonraları teknolojinin ilerlemesiyle, kullanılan çamurun cinsi ve şekillendirme yöntemleri sayesinde dekorlar gelişerek çeşitlenmiştir (Yılmaz, 2012:109) Seramik dekoru, insanlık tarihinin yazılı belgelerini de oluşturur. Farklı coğrafyalarda farklı kültür ve medeniyetlere ait tarihi seramik kalıntıları bugünün bilim insanlarına geçmişe dair değerli bilgiler sunmaktadır. Özellikle bir seramik kap üzerindeki dekordan o coğrafyada hangi medeniyetlerin yer aldığı, kültürleri, inançları, yaşam biçimleri gibi toplumsal özellikleri anlaşılmaktadır.

Seramik dekorunda pek çok farklı yöntem vardır. Çamurun nemli haline uygulanabildiği gibi (sigrafitto, ajur, rölyef vb.) bisküvi pişirimden ve sır pişiriminden sonra (sıraltı, sıriçi, sırüstü vs.) tatbik edilen dekor yöntemleri mev-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü, gokce.uyisal@selcuk.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-9764-0359

içinde kendine önemli bir yer edinebilmekte ve dekor tekniklerine dair alternatif bir yöntem olarak literatüre katkı sunabilmektedir. Bu araştırma, Romule'nin teknik uygulamalarını ve sanatsal felsefesini detaylı bir şekilde inceleyerek seramik sanatında dekorun yalnızca yüzeysel bir süsleme unsuru olmadığını, aksine sanatçının yaratıcı ifadesini güçlendiren temel bir bileşen olduğunu gösterebilmeyi amaçlamaktadır. Sanatçının kullandığı teknik üzerine yapılacak ilerleyen araştırmalar, hem geleneksel seramik dekor yöntemlerine alternatif bir perspektif sunabilecek hem de çağdaş seramik sanatına dair yeni yorumların oluşmasına katkı sağlayabilecektir.

Kaynakça

- Arcasoy, A.& Başkırkan, H. (2020). *Seramik teknolojisi*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Arık, R. (2007). Selçuklu Saraylarında Çini. Öney G. & Çobanlı Z. (Ed.), *Anadolu'da Türk devri çini ve seramik sanatı* (s.73-104) Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Ayta, T. (1976). *Toprak sanatlarında dekoratif uygulama yöntemleri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Brown, G. R. (2008). Ilona Romule's - Porcelain Fables. *Ceramics: Art and Perception*, (72), 35–40. <https://search.informit.org/doi/10.3316/ielapa.179764627722144>
- Can, E. (2024). Çağdaş Sanatta Porselen Litofanlar Ilona Romule ve Rae Stern Örneği. Parsıl Ü.& Yıldırım Ö. (Ed.), *Plastik sanatlar alanında seramik üzerine yaklaşımlar* (s.129-141) Ankara: Akademisyen Yayınevi.
- Erdal, O. Selçuklu dönemi figüratif seramik biblo üretiminde form ve tasarım özellikleri. *İdil*, 107 (2023 Temmuz): s. 1021–1031. Doi: 10.7816/idil-12-107-12
- Görgünay, G. (2017). Porselen yüzeylerde sırüstü dekor çalışmaları. *İdil*, 6 (35), s.2061-2072. Doi: 10.7816/idil-06-35-10
- Işıksan, S. (2023). İslam seramiklerinde görülen özel bir üretim tekniği: Minai, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 11, Sayı: 147, Aralık 2023, s. 97-107 ISSN: 2148-2489 Doi: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.73178>
- Kalyoncu, H. (2021). *Tarih öncesi çağlarda seramik*. Ankara: Cinius Yayınları.
- Romule, I. (t.y.). *Ilona Romule's porcelain art*. <https://www.ilonaromuleporcelain.com/bio> (Erişim tarihi: 28.01.2025).
- Sentance, B. (2004). *Ceramics: a world guide to traditional techniques*. London: Thames & Hudson.
- Sevim, S.S. (2015). *Seramik dekorlar ve uygulama teknikleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Sevim, S. S. & Tan, Ö. Çağdaş seramik sanatında illüstratif anlatım. *İdil*, 70 (2020 Haziran): s. 910–927. doi: 10.7816/idil-09-70-01
- Şan Aslan, P. (2018). Seramikte dekor tekniklerinin kavramsal bir ifade aracı olarak kullanımı” *İdil*, 51 (Kasım 2018) s. 1369-1376. Doi: 10.7816/idil-07-51-09
- Sözen, M. & Tanyeli, U. (2023). *Sanat kavram ve terimleri sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Tez, Z. (2021). *Toprağın ateşle dansı seramik sanatının soylu tarihi*. İstanbul: Doruk Yayınları.
- Turani, A. (2010). *Sanat terimleri sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yılmaz, S. (2012). Yaş çamur yüzeyine uygulanan sıvama dekoru. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 3(3), 108-119. <https://doi.org/10.20488/austd.89854>

Görsel Kaynakça

Görsel 1: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/452382> (23.01.2025)

Görsel 2. <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/459244> (24.01.2025)

Görsel 3. <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/451041> (24.01.2025)

Görsel 4. Araştırmacının kişisel arşivi

Görsel 5. Araştırmacının kişisel arşivi

Görsel 6. <https://www.ilonaromuleporcelain.com/about-1> (27.01.2025)

Görsel 7. Ilona Romule'nin kişisel arşivi

Görsel 8. Ilona Romule'nin kişisel arşivi

Görsel 9. Ilona Romule'nin kişisel arşivi

Görsel 10. Ilona Romule'nin kişisel arşivi

Görsel 11. Ilona Romule'nin kişisel arşivi

Görsel 12. Ilona Romule'nin kişisel arşivi

Görsel 13. Ilona Romule'nin kişisel arşivi

BÖLÜM 8

Modern Türk Seramik Sanatında “Anadolu” Etkisinin Kronolojik İzi

Niyazi DEĞİRMENCI¹

Giriş

Bu çalışma, Modern Türk seramik sanatının kurumsallaşma süreci olan 1930’lardan günümüze uzanan süreçte, Türk seramik sanatçılarının Anadolu kültürel mirasıyla kurdukları ilişkiyi kronolojik bir perspektifle incelemektedir. Araştırmanın amacı, kategorik bir sınıflandırma yapmak yerine, Modern Türk seramik sanatında “Anadolu”nun izlerini sürmek ve bu etkinin kavramsal düzlemde hangi bağlamlarda tartışıldığını ortaya koymaktır. Bu bağlamda çalışma, Anadolu etkisinin biçimsel referanslardan kavramsal sorgulamalara nasıl evrildiğini, her dönemi sanatsal ve toplumsal dinamikleri içinde değerlendirmeyi hedeflemektedir. Başka bir deyişle, Modern Türk seramik sanatının Anadolu kültürüyle kurduğu ilişki, yalnızca biçimsel aktarımlarla sınırlı kalmayıp, kavramsal tartışmaların zeminine haline nasıl dönüştüğünü incelenmektedir.

Modern Türk seramik sanatı üzerine yapılan önceki araştırmalar genellikle belirli dönemlere veya sanatçılara odaklanmış, ya da teknik ve biçimsel gelişmeleri ele almıştır. Örneğin, Yılmaz (2019) Türkiye’de seramiğin tarihsel gelişimini kapsamlı bir şekilde incelemiş ancak Anadolu etkisinin kavramsal dönüşümüne değinmemiştir. Benzer şekilde, Köpüklü (2018) ve Uras (2017) gibi araştırmacılar, Anadolu etkisini spesifik dönemler bağlamında değerlendirmiş, ancak bu etkinin bütüncül ve kronolojik gelişimini ele almamışlardır. Bu bağlamda araştırma, Modern Türk seramik sanatında Anadolu etkisinin biçimsel referanslardan

¹ Arş. Gör., Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Anasanat Dalı, niyazid@atauni.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-3197-2788

lerin modern bir dille yeniden üretilmesine örnek teşkil etmektedir. Çobanlı'nın yanı sıra Mehveş Demiren, Seray Şentürk ve Canan Dağdelen gibi sanatçılar da Osmanlı kültürüne odaklanarak "Anadolu" temasını modern seramik sanatında devam ettirmişlerdir.

1990'lı yıllarda biçimsel arayışlar devam ederken, içeriğe yönelik kavramsal sorgulamalar da başlamıştır. Bu dönemde Kaan Canduran'ın *Midas* serisi, Anadolu mitolojisini metaforik bir söylemle ele alırken, Füsün Kavalcı'nın eserlerinde Anadolu kültürü, kültürel kimlik ve toplumsal cinsiyet ekseninde derinlikli bir tartışma alanına dönüşmüştür. 2000 sonrasında ise Elif Uras ve Burçak Bingöl örneklerinde görüldüğü gibi, Anadolu referansları artık salt kültürel mirasın yorumlanması olmaktan çıkıp, güncel toplumsal meselelerin tartışıldığı kavramsal bir çerçeve ortaya çıkmaktadır. Uras'ın *Goddess of the Moon* enstalasyonunda geleneksel çini tekniği ve motifleri, toplumsal cinsiyet ve kültürel kimlik sorgulamalarının aracı haline gelirken; Bingöl'ün çalışmalarında "yerel-evrensel" ikileminin bulanıklaştığı ve sanatçının bu ikilik arasında *yersiz-yurtsuz* bir konumlanmış geliştirdiği görülmektedir. Özellikle Bingöl'ün *Self-Conscious* video çalışması, Osmanlı kültürünü yansıtan formun yeni bir değere ulaşmak için kurban edilmesi üzerinden, "kültürel-kimlik" kavramını eleştirel bir zeminde tartışmaya açmaktadır.

Genel bir perspektiften değerlendirildiğinde, Modern Türk seramik sanatında Anadolu etkisinin her dönemin sanat anlayışı ve toplumsal dinamikleri doğrultusunda şekillendiği görülmektedir. Başlangıçta biçimsel referanslarla ele alınan "Anadolu", zamanla soyut yorumlara evrilmiş; 1990'lardan itibaren kavramsal sorgulamalar için bir zemin oluşturmuş ve 2000 sonrasında güncel sanatın eleştirel söylemine entegre edilmiştir. Bu kronolojik dönüşüm süreci, Modern Türk seramik sanatında Anadolu etkisinin folklorik ve etnografik biçimsel öğelerden sıyrılarak, "toplumsal cinsiyet", "kültürel kimlik" ve "yerel-evrensel" gibi kavramsal tartışmaların aracı haline geldiğini ortaya koymaktadır.

Kaynakça

- Bek, G. (2007). "1970-80 Yılları arasında Türkiye'de kültürel ve sanatsal ortam". (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı. Ankara.
- Bundulay, S. (2008). "1975-2005 Arası Türkiye sanat üretiminde toplu sergiler ve kavramsallaştırma". (Doktora tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Batı Sanatı ve Çağdaş Sanat Bilim Dalı. İstanbul.
- Çil, S. (1995). "Seramikçi Bedri Rahmi Eyüboğlu". *Hürriyet Gösteri*, (178), s. 48-49.

- Gül, Y. (2017). "Türk Ressamlarının Seramik Uygulamaları ve Söyleşiler". *The Journal of Academic Social Science*, 5 (39), s. 555-575.
- Günel, R. (1992). "Seramikle geçen 41. yıl Füreya Koral". *Kültür ve Sanat* (13), s. 78-82.
- Gürdaş, B. (2008). "1960-70 Yılları arasında Türkiye'de kültür ve sanat ortamı" (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı. Ankara.
- Köksal, A. (1976). "Sergiler". *Milliyet Sanat* (173), s. 26.
- Köksal, A. (1977). "Sergiler". *Milliyet Sanat*, (250), s. 26.
- Köksal, A. (1989). "Mayıs sergilerinden notlar". *Milliyet Sanat*, (216), s. 47-49.
- Köksal, A. (1991). "Resim, heykel ve seramik sergileri". *Milliyet Sanat*, (275), s. 47-48.
- Köksal, A. (1996a). "Görel ve Anlı'dan günümüz sanatçılarına". *Milliyet Sanat*, (375), s. 43-45.
- Köksal, A. (1996b). "Sanatçılarımız yeni mevsim için neler hazırlıyor?" *Milliyet Sanat*, (390), 32-35.
- Köpüklü, M. (2018). Hititlerden Etkilenen Öncü Çağdaş Türk Seramik Sanatçıları. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), s. 2528-2548. <https://doi.org/10.17218/hititsosbil.412799>
- MSGSU. (t.y.). "Tarihçe". Erişim: 10.02.2025 <https://msgsu.edu.tr/akademik/guzel-sanatlar-fakultesi/bolumler/seramik-ve-cam/>
- Özdoğan, N. (1972). "Sadı Diren, sergisinde çağdaş seramikçiliğin örneklerini veriyor". *Milliyet Sanat*, (10), s. 8-9.
- Özkan, Ş.Ç. (2017). "Çağdaş Sanatta Bir Üretim Yöntemi Olarak Seramik Malzemenin Tahribatının Araştırılması". *idil*, 6 (34), s. 1819-1834.
- Pelvanoğlu, B. (2009). "1980 sonrası Türkiye'de sanat: dönüşümler". (Doktora Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı, Batı Sanatı ve Çağdaş Sanat Bilim Dalı. İstanbul.
- Ruzin Galatalı'nın sergisi (1969, 10 Ekim). *Cumhuriyet*, s.6.
- Sevim, S., Marmara, T. (2020). "Öteki Kavramının Çağdaş Seramik Sanatına Yansıması". *Sanat Dergisi*, (36), s. 77-102.
- Sönmez, N. (2017). "Füreya Koral'ın kamusal alanlardaki seramik panoları". Aliotti, K., Şaşmaz, N. ve Aksoy, F. (Ed.). *Füreya içinde* (308-322). İstanbul: MASA.
- Uras, A. (2017). "Füreya'nın sanatının mimarlıkla etkileşimine dair". Aliotti, K., Şaşmaz, N. ve Aksoy, F. (Ed.). *Füreya içinde* s. 414-423. İstanbul: MASA.
- Yılmaz, E. (2019). "Modern/Çağdaş Seramik Sanatı: Türkiye'de Seramiğin Öyküsü". (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı. Ankara.
- Yılmaz, S. (2020). "Traditional Objects that Source to Contemporary Turkish Ceramic Art". *Art-Sanat*, 13: 417-441. <https://doi.org/10.26650/artsanat.2020.13.0017>
- Zilberman. (2014). "Araba Sevdası". Erişim: 09.02.2025 <http://zilbermangallery.com/araba-sevdasi-e144-tr.htm>
- Zilberman. (2017). "Mitos ve Ütopya". Erişim: 09.02.2025 <https://www.zilbermangallery.com/mitos-ve-utopya-e203-tr.htm>

Görsel Kaynakça

- Görsel 1. Zehra Çobanlı. (1998). "Mavi Çanak 1". Zehra Çobanlı Kişisel Arşiv.
- Görsel 2. Zehra Çobanlı. (1998). "Mavi Çanak 2". Zehra Çobanlı Kişisel Arşiv.
- Görsel 3. Zehra Çobanlı. (1998). "Mavi Çanak 3". Zehra Çobanlı Kişisel Arşiv.
- Görsel 4. Kaan Canduran. (2023). "Midas 1". Kaan Canduran Kişisel Arşiv.
- Görsel 5. Kaan Canduran. (2023). "Midas 2". Kaan Canduran Kişisel Arşiv.
- Görsel 6. Kaan Canduran. (2023). "Midas 3". Kaan Canduran Kişisel Arşiv.
- Görsel 7. Füsün Kavalcı. (2019). "Jojo – Ev Kızı". Füsün Kavalcı Kişisel Arşiv.
- Görsel 8. Füsün Kavalcı. (2019). "Çağlar Boyu Kadın -Roma Kadını". Füsün Kavalcı Kişisel Arşiv.
- Görsel 9. Elif Uras. (2023). "Goddess of the Moon". Fotoğraf: Zeynep Fırat.

Görsel 10. Elif Uras. (2023). “Goddess of the Moon”, Kesit. Fotoğraf: Zeynep Fırat.

Görsel 11. Elif Uras. (2023). “Summer/Winter”. Fotoğraf: Chroma.

Görsel 12. Burçak Bingöl. (2014). “Seyir”. Erişim: 10.02.2025 <https://www.burcakbingol.com/a-carriage-affair?lightbox=i01yuw>

Görsel 13. Burçak Bingöl. (2015). “Self-Conscious”. Erişim: 10.02.2025 <https://www.burcakbingol.com/works-2>

Görsel 14. Burçak Bingöl. (2017). “Köklü Gelenek”. Erişim: 10.02.2025 <https://www.burcakbingol.com/mythos-and-utopia?lightbox=dataItem-j2lsv0xh>

BÖLÜM 9

Endüstriyel Seramik Karolardan Sanat Formlarına

Melisa ENGİNERİ¹

Giriş

Seramik karo, insanların yaşam alanlarını temel ihtiyaçlarına göre düzenlerken karşılaştıkları sorunlara çözüm bulma arayışlarının bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Tarihsel süreçte, teknik bilgi ve estetik arayışlarla gelişim göstermiştir.

Seramik karolar, geniş bir ifade ile, yapının iç veya dış mekânında, ıslak ya da kuru alanlarında yüzeyi kaplamak amacıyla genellikle kare ve dikdörtgen olmak üzere farklı biçimlerde de özel olarak tasarlanmış, çeşitli boyutlarda, çoğunlukla kalıp ya da presleme yöntemiyle seramikten üretilmiş, sırlı veya sırsız plakalardır.

Bir kaplama malzemesi olan seramik karolar, erken dönemlerde elle şekillendirilmiş, sade ya da basit bezemelerle üretilerek temel uygulamalarda, özellikle yer ve duvar kaplamalarında kullanılmıştır. 11. yüzyıldan itibaren teknik çeşitlilik kazanarak, çini adı ile dekorlu kaplama plakası olarak mimari yapıların yüzeylerini kaplamak için üretilmiştir. Dekorlu kaplama plakaları ilk zamanlarda el ile ardından kalıp, döküm veya basit presleme yöntemleriyle şekillendirilmiştir. Bu tip karolar, astarlı, çeşitli yöntemlerle desenlenmiş, sırlı plakalar olup genellikle ustalar tarafından farklı biçimlerde ve boyutlarda yapılmıştır.

Endüstrileşme ile birlikte karoların üretim teknolojileri ve yöntemleri değişmiştir. Genellikle presleme yöntemiyle şekillendirilen ve seri üretim yoluyla üretilen karolar, standardı olan endüstriyel bir ürüne dönüşmüştür. Bunun yanı sıra,

¹ Arş. Gör. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü, melisaengineri@hacettepe.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-1821-3963

Kaynakça

- Anılanmert, B., ve Rona, Z. (2008). *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi 1*, İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi, YEM Yayın-38, s. 366-368.
- Çizer, S. (2024). *Seramik Sözlüğü*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (1995). *Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu Seramik ve Porselen Sanayii*. Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Yayın No: DPT: 2389- ÖİK: 452.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (1976). *IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Seramik Sanayii*. Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Yayın No. DPT: 1500-ÖİK:201.
- Erinç, S. M. (Dü.). (1998). *Toprağın Erki Hamiye Çolakoğlu*. Türkiye: Çanakkale Seramik Sanat Yayınları.
- Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü Hüseyin Özçelik Seramik Sergisi Kataloğu (2016, Ocak 05-18). *Hüseyin Özçelik ve Doğadan Dönüşümler*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi.
- Hasol, D. (1979). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*. İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları.
- Kale, *Tüm Porselen Plakalar*. (2025). Erişim adresi: <https://www.kale.com.tr/tum-porselen-plakalar>. Erişim Tarihi: 30.01.2025.
- Korkmaz, T. (2017). *Karo Üretiminde Kullanılan İnkjet Teknolojisinin Seramik Sanatında Alternatif Bir Teknik Olarak Değerlendirilmesi. İdil Sanat ve Dil Dergisi, Cilt:6 (Sayı: 34)*, s. 1865-1878.
- Sazcı, H. (2001). *Türkiye Cumhuriyeti'nde Seramik Karo ve Endüstrisinin Gelişimi*. Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları: Anadolu Sanat Dergisi, (11), s. 131-162.

Görsel Kaynakça

- Görsel 1: Erinç, M. Sıtkı, (1998). *Toprağın Erki Hamiye Çolakoğlu*, Türkiye: Çanakkale Seramik Sanat Yayınları, s. 93.
- Görsel 2: Erinç, M. Sıtkı, (1998). *Toprağın Erki Hamiye Çolakoğlu*, Türkiye: Çanakkale Seramik Sanat Yayınları, s. 78.
- Görsel 3: Kişisel Arşiv
- Görsel 4: Kişisel Arşiv
- Görsel 5: Mutlu Başkaya Arşivi
- Görsel 6: Kim Yongmoon Arşivi
- Görsel 7: Ayşegül Türedi Özen Arşivi
- Görsel 8: Hüseyin Özçelik Arşivi
- Görsel 9: Mutlu Başkaya Arşivi
- Görsel 10: Adile Feyza Özgündoğdu Arşivi
- Görsel 11: Tuba Batu Arşivi
- Görsel 12: Vedia Okutan Arşivi
- Görsel 13, 14: Can Gökçe Arşivi

BÖLÜM 10

Uluslararası Seramik Festivali ve Figüratif Seramik Heykel Pişirim Performansı

Kaan CANDURAN¹

A. Baha ÖRKEN²

Giriş

Sanat etkinlikleri, sanatçılar ve izleyiciler arasında doğrudan etkileşimi sağlayan, sanatsal üretimin kolektif bir bağlamda deneyimlenmesini mümkün kılan önemli platformlardır. Sempozyumlar, çalıştaylar ve festivaller, sanatçılar için üretim süreçlerini paylaşma, yeni teknikleri keşfetme ve farklı sanatsal yaklaşımlar üzerine tartışma imkânı sunan organizasyonlardır. Sanat festivalleri ise disiplinler arası sanat pratiklerine alan açarak, sanatsal üretimi geniş kitlelere ulaştıran ve izleyiciyi sürece dahil eden çok yönlü etkinliklerdir. Bu tür etkinliklerde gerçekleştirilen sanatsal üretimler, sanatçının yaratıcı sürecini izleyiciyle paylaşmasını sağlarken, aynı zamanda sanat nesnesinin üretim aşamalarını performatif bir bağlama taşımaktadır. Seramik sanatı özelinde bakıldığında, özellikle büyük ölçekli seramik heykel üretimi ve pişirimi, yalnızca teknik bir süreç olmanın ötesine geçerek, izleyicinin doğrudan tanıklık ettiği bir performans niteliği kazanmaktadır. Bu çalışma, *Uluslararası Seramik Festivali* kapsamında gerçekleştirilen figüratif seramik heykel pişirimi sürecini, teknik, sanatsal ve performatif açılardan ele almaktadır. Büyük ölçekli bir seramik heykelin şekillendirilmesi, festival alanında inşa edilen özel fırının tasarım ve yapım aşamaları, pişirim süreci ve nihayetinde pişirimin bir performans unsuru olarak ele alınması detaylı bir şekilde incelenmektedir.

¹ Prof. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam Bölümü, kaancanduran@hacettepe.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-2170-2119

² Öğr. Gör. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü, baha.orken@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-5767-0780

seramik sanatı festivalinde gerçekleştirilen büyük ölçekli seramik figür pişirimi, sanatın maddi ve kavramsal yönlerinin birleştiği bir alan yaratmıştır. Bu bağlamda, figürün pişirilmesi yalnızca teknik bir süreç değil, aynı zamanda izleyicinin katılımıyla şekillenen bir performans haline gelmiştir.

Pişirim süreci için özel olarak inşa edilen seramik fırını hem işlevselliği hem de estetik ve deneyimsel boyutlarıyla değerlendirildiğinde, seramik sanatında geçici yapılar ve mekânsal müdahaleler üzerine yeni sorular ortaya koymaktadır. Fırının inşa süreci, malzeme bilgisi, ısı dinamikler ve kolektif üretim pratikleri açısından önemli veriler sunarken, seramiğin yerinde dönüşümü üzerine sanatsal ve kavramsal tartışmaları da beraberinde getirmiştir.

Elde edilen bulgular, büyük ölçekli seramik heykellerin pişirimi için geliştirilen alternatif yöntemlerin yalnızca teknik bir zorunluluk değil, aynı zamanda sanatsal bir ifade biçimi olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir. Bu bağlamda, seramik pişirimi ile performans sanatı arasındaki ilişki, disiplinlerarası sanat üretiminde potansiyel bir yöntem olarak ele alınabilir. Gelecekte yapılacak araştırmalar ve uygulamalar, büyük ölçekli seramik üretiminin sanatsal performanslarla nasıl daha bütünlük bir biçimde ele alınabileceğini ve izleyici deneyiminin bu süreçlere nasıl entegre edilebileceğini daha ayrıntılı bir şekilde inceleyebilir.

Kaynakça

International Ceramics Festival, (<http://www.internationalceramicsfestival.org>)

Görsel Kaynakça

Görsel 1. https://tr.wikipedia.org/wiki/Galler_bayrađı

Görsel 2-12. Kaan Canduran Kişisel Arşivi

Görsel 13-15. Ben Boswell Kişisel Arşivi